

Kyläturva-hanke

Älykkäät kylät osana Kanta-Hämeen kokonaisturvallisuutta

Suomen turvallisuustilanne ja koettu turvallisuus on muutoksessa. Viranomaisten resurssit eivät välttämättä ison kriisin sattuessa riitä maaseutualueille ja muutenkin vasteajat ovat pitkiä. Normaalioloisakin julkisen puolen palvelut ja ennalta ehkäisevä työ painottuu keskuksiin.

Viranomaisten rajallisten resurssien ohella paikallisyhteisöjen turvallisuustyössä on ongelmana toimintakentän hajanaisuus ja eri toimijoiden yhteistyön puute. Tämä koskee sekä kolmannen sektorin kesken yhteistyötä että yhteistyötä viranomaisten kanssa. Erityisesti laajoissa kunnissa on todettu tarpeelliseksi vahvistaa kuntien turvallisuussuunnittelua erityisillä kyläsuunnitelmissa, jotka mahdollistavat paikallisten tekijöiden huomioimisen. Kylien turvallisuussuunnittelussa olennaista on paikallisten toimijoiden osallisuus yhteiseen turvallisuustyöhön.

Kylien elinvoimaisuus parantaa kylälaisten turvallisuuden tunnetta ja huoltovarmuutta. Usein nopein apu on toinen kyläläinen, olipa sitten kyse materiaalisesta tai henkisestä tuesta. Kylien elinvoimaisuutta voidaan parantaa yhteisöllisyyden lisäämisellä. Hanke aktivoi kyläläisiä ja monipaikkaisia asukkaita (4. Sektorin toimijoita) yhteistyössä kyläyhdistysten ja muiden paikallisyhdistysten kanssa - toimimaan yhdessä turvallisuuden parantamiseksi.

Kylä- ja seurantalot sekä kyläkoulut eli maaseudun yhteisölliset tilat voivat toimia paikallisina valmius- ja evakuointikeskuksina kriisitilanteessa. Taloilla on vahva merkitys myös yhteisöllisyyden ja turvallisuuden tunteen osalta. Näitä tiloja voitaisiin käyttää myös hyvinvointi- ja terveystalujen tuomisessa asukkaita lähelle.

Hankkeen hyödynsajina ovat viranomaiset (kunnat, Oma Häme Kanta-Hämeen hyvinvointialue sis. pelastuslaitoksen ja sosiaali- ja kriisipäivystyksen, Hämeen poliisi), kyläyhteisöt asukkaineen mukaan lukien monipaikkaiset asukkaat. Kolmannen sektorin toimijat vaihtelevat paikallisesti. Kyläyhdistyksien ja niiden lailla toimivien lisäksi paikalliseen verkostoon kootaan toimijoita, joilla yhtymäkohtia turvallisuuteen (VPK, SPR, Vapepa, Martat, metsästysseurat/riistanhoitoyhdistykset, reserviläiset, radioamatöörit, suunnistajat, partiolaiset, 4H, seurakunnat, MTK, yrittäjät, jne.).

Mikäli hanke saa rahoituksen se alkaa 1.9.2024 ja se kestää 30 kuukautta eli helmikuun loppuun 2027 saakka. Hankkeessa ovat mukana Laurea ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu ja Hämeen Kylät ry.

Hankkeella luodaan Kanta-Hämeen toimintamalli kyläturvallisuuteen. Toimintamallin tulee mahdollistaa erikokoisten kyläyhteisöjen (maaseutukylät, kylätaajamat, pitäjät) toimiminen osana turvallisuustoimijoiden verkostoa. Toimintamallissa rakennetaan erityisesti yhdyspintoja viranomaisten ja kolmannen sektorin välille sekä kolmannen sektorin kesken. Kyläturvallisuutta tarkastellaan laajasti: kriiseihin varautumisesta välittämiseen, arjen turvaan, hyvinvointiin ja yksinäisyyttä ennaltaehkäiseviin toimiin.

Hankkeen tavoitteena on kylien kriisinkestävyyden/resilienssin ja huoltovarmuuden lisääminen. Hankkeen toimenpiteillä vahvistetaan kylien osallisuutta ja osaamista arjen turvallisuuteen vaikuttamisessa ja riskien vähentämisessä sekä kyläläisten hyvinvoinnin edistämisessä. Tavoitteena on myös lisätä maaseudun vakituisten- sekä monipaikkaisten vapaa-ajanasukkaiden hyvinvointia ja turvallisuudentunnetta lisäämällä heidän osallistumismahdollisuuksiaan, tietouttaan, osaamistaan ja omatoimista varautumista arjen häiriötilanteista.

Hankkeen päätyttyä toimintamalli tulee laajasti Kanta-Hämeen toimijoiden käyttöön, niin halutessaan myös muissa maakunnissa. Hankkeessa mukana olleiden sekä uusien kylien kyläturvallisuustyötä on mahdollista integroida HAMK:n Kriisitilanteiden hallinta sosiaali- ja terveysalalla YAMK-opiskelijoiden oppimistehtäviin ja opinnäytetöihin.